

La importància del cotxe en l'obra de Salvador Dalí: "l'automòbil vestit"

Montse Aguer

Directora del Centre d'Estudis Dalinians

Revista *Autoclub*, octubre-novembre 2001

Gairebé des del seu naixement, l'automòbil apareix en l'art del segle XX com un símbol de modernitat, joventut, energia, força, audàcia i moviment, i també d'innovació, progrés i rebel·lia. En aquests termes s'expressa justament Marinetti en el seu conegut manifest futurista: "un automòbil de cursa, que sembla córrer sobre metralla, és més bell que no pas la Victòria de Samotràcia".

I d'aquesta manera s'expressa Salvador Dalí, juntament amb Lluís Montanyà i Sebastià Gasch, en el seu *Manifest groc*, un full volant del 1928 que conté algunes de les claus per contextualitzar la màquina en la nova època: "El maquinisme ha fet evolucionar el món. S'ha format una sensibilitat postmaquinista. Els artistes actuals han creat un art nou d'acord amb aquesta sensibilitat. D'acord amb la seva època". I afegixen manifestacions del tipus: "Existeix el saló de l'automòbil i l'aeronàutica" o "denunciem la manca absoluta de joventut dels nostres joves".

A diferència de la majoria de surrealistes, Dalí representa sovint el cotxe en la seva producció. Així, el trobem ja en obres molt primerenques, com ara en l'oli titulat *Banyista* (1924), retrat del seu amic Joan Xirau, en un dibuix del 1925 o a *Noia de Figueres*, del 1926, obra en la qual apareix el mot Ford i que Dalí ensenya a Picasso en la visita que li fa a París.

Dalí, com era d'esperar, va més enllà, enriqueix els múltiples significats que s'atribueixen al cotxe i li aplica el seu mètode paranoic crític i la seva especial concepció del món. Així, utilitza el cotxe fossilitzat que apareix a *Monument imperial a la dona-nena* (1929) per estendre en el temps la presència mineral i intemporal de les roques del cap de Creus. La presència de màquines dinàmiques com ara cotxes o avions crea una dissociació d'idees. Uneix la matèria fòssil, el temps immemorial, amb l'element més recent en la història de l'home: la màquina que proporciona mobilitat. El contrast d'idees i imatges serveix per despertar la imaginació de l'espectador.

De la mateixa manera, a *Automòbils vestits* (1941) crea una nova dissociació d'idees en vestir elegantment el Cadillac, amb robes dignes d'una casa d'alta costura. Li atorga glamour i distinció, com fa també en alguns passatges de la seva novel·la *Hidden Faces* (Rostres ocults), del 1944, i alhora, al·ludeix a la doble imatge, a la il·lusió òptica. La presència d'imatges enigmàtiques provoca en la nostra visió d'espectadors significats nous i ocults. Dalí juga amb la realitat, la descompon i la transforma.

El cotxe és una constant al llarg de la seva producció artística. El 1976, al primer número del seu *Setmanari artístic empordanès*, escriu aquestes paraules sobre el *Taxi plujós*:

... el famós Cadillac que Dalí va regalar a Gala i del qual n'existeixen sis. Un d'ells pertanyia al president Roosevelt, un altre a Clark Gable, etc. Aquesta és la quarta reproducció del famós *Taxi plujós*, avui totes destruïdes.

El primer es va exhibir amb gran èxit en l'exposició surrealista de París. El segon, a l'Exposició Internacional de Nova York, i el tercer en la retrospectiva surrealista al Museu d'Art Modern de Nova York. I el quart és aquest, que es troba permanentment al Museu Dalí.

Nosaltres podem afegir encara que aquest Cadillac -*Taxi plujós*- és l'element central de l'antic pati de butaques del teatre municipal de Figueres, avui dia convertit en Teatre-Museu Dalí, i que atreu l'atenció dels més de deu milions de persones que l'han visitat fins avui. Es tracta del Cadillac que conduïa Gala i amb el qual, durant la seva estada als Estats Units, havien viatjat de costa a costa (foto 1).

I el cotxe apareix de nou, doblement, en una de les seves darreres obres, *Doble victòria de Gaudí* (1982). L'artista ens pica l'ullet i plasma una Victòria de Samotràcia dalinitzada, envoltada de dos automòbils, retent així homenatge un cop més a aquesta màquina complexa que desperta un ventall tan dispar de sentiments, potser tants com la contemplació de la bellesa anomenada clàssica. Ja l'any 1929 Dalí havia escrit: "Les metàfores més perfectes i exactes se'ns ofereixen avui encunyades i ja objectivades per la indústria", una veritable declaració de principis del credo modern.

Foto 1: Salvador Dalí amb el seu Cadillac

Salvador Dalí
Automòbils vestits, 1941
Fundació Gala-Salvador Dalí

Salvador Dalí
Doble victòria de Gaudí, 1982
Fundació Gala-Salvador Dalí